

7. Морзе Н.В. Основи інформаційно-комунікаційних технологій: навч. посіб. для студ. ВНЗ. — К.: Видавнича група BVH — 2008. — 350 с.

8. Харченко Ю.Ю. Використання ІКТ на уроках іноземної мови [Електронний ресурс]. — Режим доступу до статті: http://englishgerman75zp.blogspot.com/p/blog-page_9.html

9. Blamire R. Being on-line / Roger Blamire // Information technologies in schools: reasons and strategies for investment [Symposium Jurnal (Latvia) 8-10 July 1999]. — Council of Europe Publishing, 2000. — P. 59–73.

Чезганов С.А.

старший викладач

кафедри української мови та літератури

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ КОМПЕТЕНЦІЇ ЯК АКТУАЛЬНА СКЛАДОВА У МОДЕЛІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ-ЕКОНОМІСТІВ

***Анотація.** У статті розглянуто актуальні проблеми викладання української мови як іноземної, зокрема впровадження у навчальний процес моделі, яка базується на виокремленні лінгвокультурної компоненти як засобу полегшення адаптації іноземних учнів до нового для них мовнокультурного середовища. З метою оптимізації навчального процесу пропонується впровадження методичних прийомів, які враховують спільне («універсальне») і специфічне для носіїв різних мов у механізмі породження і сприйняття ними української мови.*

***Ключові слова:** лінгвокультурні компетенції, лінгвокультурна компонента, лінгвокультурний концепт, лінгвокультурема.*

Сьогодення вирізняється мінливістю, складністю і насиченістю інформативного простору, у якому до суто професійних знань слід додавати інші знання і навички. Викладачі-мовники, розробляючи модель підготовки іноземних студентів, мають ретельно вивчити питання про те, що є спільним і специфічним для носіїв різних мов у механізмі породження і сприйняття української мови. Слід враховувати, що іноземні учні сприймають нову дійсність через призму своєї національної культури, в якій мовна складова посідає значне місце. Формування світогляду, зокрема загальнокультурного і мовного досвіду відбувається з перших дитячих кроків через специфічну фіксацію комплексу нових знань учнів про об'єкти дійсності, про зв'язки між ними, про закономірності цих стосунків. Втім, особливості національної культури не виключають існування універсальних загальнолюдських культур, серед яких чільне місце посідають лінгвокультурні компетенції. На нашу думку, саме на «універсальність» або спільність у світосприйнятті, пов'язану з єдиною для всього людства об'єктивною реальністю, викладачі-мовники повинні спиратись на початковому етапі викладання української мови іноземним учням. Такий підхід не тільки полегшує адаптацію студентів у новому мовнокультурному середовищі, але є необхідним і достатнім до поступового переходу до професійної підготовки засобами нової мови.

У подальшій роботі більше уваги слід приділити специфічним аспектам нової культури і розпочати системну роботу над формуванням лінгвокультурних компетенцій як важливої складової комунікації. У цьому контексті можна навести думку професора А.О. Білецького, який вважав, що «зміна мови — у розумінні заміни однієї мови іншою — рівноцінна зміні культури» [1, 16]. Таким чином, неможливо ігнорувати культуру народу, мову якого вивчаєш, оскільки мова є однією з найважливіших складових цієї культури.

В останні десятиріччя дослідники все частіше звертають увагу на важливість виокремлення лінгвокультурної компоненти як у теоретичному, так і у практичному аспекті. При цьому переважна більшість лінгводидактів роблять акцент на тому, що лінгвокультурологічні одиниці є результатом специфічної компресії так званих «фонових» знань і являють собою вербальні знаки національної культури. Ці слова-знаки або символи дослідники називають по-різному, але спільним у визначенні таких одиниць є те, що вони конденсують в собі певну інформацію про національну культуру. Нам до вподоби термін «лінгвокультурема», запропонований В.Г. Костомаровим і Н.Д. Бурвіковою, оскільки в ньому досить точно і концентровано відбито сутність цього феномену, що належить водночас мові і культурі. Якщо звернутись до української культури у пошуках таких символів, то можна згадати такі слова як «писанка», «рушник», «козак», «майдан» та інші.

Цікавими, на нашу думку, виглядають наукові розвідки американських дослідників, серед яких вирізняються роботи Р. Ладо. Так, він вважає, що при вивченні чужої мови слід якомога глибше зануритись у культуру носія цієї мови з метою оволодіти системою понять народу. Важливим є те, що спосіб життя цього народу, як переконливо доводить дослідник, можливо розкласти на окремі акти поведінки, які є унікальними для певної культури і самі складаються з таких елементів, як виконавець, дія, об'єкт, місце, час тощо. Дослідник підкреслює, що науковість подібного підходу підтверджується можливістю дескриптивного аналізу.

У своїй практиці ми достатньо ефективно застосовуємо прийоми, які є елементами теорії фреймів. Низка дидактичних прийомів стала основою для розробки нового інструментарію крос-культурної комунікації. Поступово теорія фреймів починає застосовуватися у лінгводидактиці, виходячи за межі когнітивної психології і лінгвістики саме у тій частині, яка пов'язана з семантикою тексту і сценарними конструктами. На наш погляд, фреймова побудова заняття з мови виглядає досить перспективною з огляду на застосування інших методичних прийомів, запозичених зі світу бізнес-технологій («мозковий штурм», «кейси»).

Викладачі-практики, намагаючись оптимізувати навчальний процес, зробити його більш цікавим і результативним, все частіше звертаються до суміжних лінгвістичних дисциплін, серед яких виокремлюються ті, що зорієнтовані на культуру народу, мову якого вивчається. У своїй практиці ми особливу увагу приділяємо лінгвокультурології, яка оперує таким важливим для мовної прагматики поняттям, як концептосфера. Мовне відображення концептосфери

називають мовною картиною світу. Основною одиницею концептосфери є лінгвокультурний концепт — явище дійсності, планом змісту якого є вся сукупність знань про об'єкт, а планом мовного вираження — сукупність вербальних і позавербальних засобів, що номінують цей об'єкт. Лінгвокультурний концепт належить до понятійного апарату лінгвокультурології, але у той самий час він є дуже близьким до «лінгвокультуреми» як поняття лінгводидактики. Нас цікавить насамперед те спільне, що можна використовувати у практиці викладання мови. З метою актуалізації у свідомості носія того чи іншого концепту можна використовувати як вербальні, так і позавербальні засоби. Наприклад, концепт «гроші» можна реалізувати низкою лексем: фінанси, капітал, золотий телець тощо. Утім, можна вдаватися до жестикуляції за допомогою пальців. Тут дуже легко можна потрапити у «культурологічну» пастку, оскільки не всі лексеми і жести будуть зрозумілими носієві іншої мовної культури. Тим цікавішим для викладача буде цей лінгвокультурологічний виклик, який спонукатиме до пошуків вирішення складних завдань. Готуючи розробки уроків, викладач має враховувати культуру (у тому числі мовну) своїх учнів, концентруючи більше уваги на актуалізації українських лінгвоконцептів.

Література

1. Белецкий А.А. Язык и культура. // Структурная и математическая лингвистика. — 1978. — Вып. 6.

УДК 811.161.2'243

Черемська О.С.

кандидат філологічних наук, професор

завідувач кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян

Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

ЗАСТОСУВАННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ У НОВОМУ ПІДРУЧНИКУ ДЛЯ ПОЛЬСЬКИХ СТУДЕНТІВ- УКРАЇНІСТІВ

Анотація. У статті акцентовано увагу на лінгводидактичних проектах кафедри україністики Познанського університету імені Адама Міцкевича; розглянуто структуру та способи презентації матеріалу в новому підручнику української мови для польських студентів-україністів; проаналізовано сутність функціонально-комунікативного підходу як основного принципу мовного навчання іноземних студентів та особливості його реалізації в рецензованому підручнику.

Ключові слова: лінгводидактичні праці, функціонально-комунікативний підхід; мовленнєва, комунікативна, культурологічна компетенції; теми комунікації, форми активізації мовленнєвої та комунікативної діяльності.

Abstract. The article focuses on linguodidactic projects of department of Adam Mickiewicz University in Poznań; The structure and methods of presentation of the material in the new Ukrainian language textbook for students of Polish-Ukrainian Studies has been considered; The essence of